



## ACCOUNTING AND TAXATION

### ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

УДК 657.22

#### МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ І КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ІТ-ПОСЛУГ

Олена Єремян; Анна Ярошенко

*Херсонський національний технічний університет, Хмельницький, Україна*

**Резюме.** Досліджено сутність поняття «ІТ-послуга» та надано критичну оцінку стану нормативного регулювання калькулювання собівартості послуг. З'ясовано, що недостатність нормативного регулювання та брак теоретичних досліджень вибору організаційно-методичної моделі калькулювання собівартості інформаційних продуктів і послуг, на практиці спонукають до адаптації загальної методології калькулювання без урахування особливостей технології надання ІТ-послуг (виробництва ІТ-продуктів), що знижує достовірність калькуляційних розрахунків і не сприяє прийняттю ефективних управлінських рішень. Тому в дослідженні на підставі вивчення наукових праць, визначено її систематизовано суттєві відмінності, які притаманні ІТ-послугам та визначено специфічні особливості ІТ-послуг і технології їх надання. Доведено, що встановлені особливості ІТ-послуг суттєво впливають на організацію й методика обліку витрат на надання ІТ-послуг. Зроблено висновок, що найадекватнішим характеру ІТ-послуг та особливостям технології їх надання є позамовний (проектний) метод обліку з деталізацією виробничих витрат за замовниками, ІТ-проектами та видами інформаційних послуг. Враховуючи вимоги чинної нормативної бази та технологічні особливості надання ІТ-послуг, ідентифіковано склад статей витрат на виконання ІТ-проектів, що сприятиме упорядкуванню обліку витрат і калькулювання собівартості ІТ-послуг. З метою врахування особливостей надання ІТ-послуг, запропоновано співвідношення об'єктів обліку витрат і об'єктів калькулювання, диференційовано калькуляційні одиниці залежно від виду ІТ-послуг. Враховуючи несуттєву величину непрямих витрат на надання інформаційних послуг, запропоновано традиційний підхід до їх розподілу із використанням єдиної бази – часу роботи програмістів. Запропоновано організаційно-методичну модель проектного калькулювання ІТ-послуг. Практичне застосування наданих пропозицій забезпечить повноту включення витрат до собівартості ІТ-послуг, достовірність калькуляційних розрахунків, підвищення якості прийняття управлінських рішень.

**Ключові слова:** ІТ-послуга, калькулювання, собівартість, методика, облік витрат.

[https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk\\_tntu2023.02.026](https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.026)

Отримано 09.03.2023

UDC 657.22

#### METHODOLOGICAL ASPECTS OF COST ACCOUNTING AND CALCULATION OF THE COST OF IT SERVICES

Olena Yeremian; Anna Yaroshenko

*Kherson National Technical University, Khmelnytskyi, Ukraine*

**Summary.** The article examines the essence of the concept of «IT-service» and provides a critical assessment of the state of regulatory regulation of the costing of services. It is found that the insufficiency of

*regulatory regulation and the lack of theoretical research on the choice of an organizational and methodological model of costing information products and services in practice encourage adaptation of the general costing methodology without taking into account the peculiarities of the technology of providing IT-services (production of IT-products), which reduces the reliability of costing calculations and does not contribute to the adoption of effective management decisions. Therefore, based on the study of scientific works, the significant differences inherent in IT-services were defined and systematized, and the specific features of IT-services and their provision technologies were determined. It has been proven that the established features of IT-services have a significant impact on the organization and methodology of cost accounting for the provision of IT-services. It was concluded that the most adequate to the nature of IT-services and the features of the technology of their provision is the non-contract (project) method of accounting with the detailing of production costs by customers, IT-projects and types of information services. Taking into account the requirements of the current regulatory framework and the technological features of the provision of IT-services, the composition of cost items for the implementation of IT-projects has been identified, which will contribute to streamlining the accounting of costs and calculating the cost of IT-services. In order to take into account the peculiarities of the provision of IT-services, the ratio of cost accounting objects and calculation objects is proposed, and calculation units are differentiated depending on the type of IT-services. Taking into account the insignificant amount of indirect costs for the provision of information services, a traditional approach to their distribution using a single basis – the working time of programmers – is proposed. An organizational and methodological model of project costing of IT-services is proposed. The practical application of the given proposals will ensure the complete inclusion of costs in the cost of IT-services, the reliability of cost calculations, and the improvement of the quality of management decision-making.*

**Key words:** IT-service, costing, costing, methodology, cost accounting.

[https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk\\_tntu2023.02.026](https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.026)

Received 09.03.2023

**Постановка проблеми.** Ринок ІТ-послуг в Україні демонструє стабільні показники зростання – за оцінками експертів темпи зростання знаходяться на рівні 20–25%. Крім того, вже є понад 200 тис. технічних спеціалістів для задоволення зростаючого глобального попиту на послуги з розроблення та обслуговування програмного забезпечення [5]. Наведена тенденція відповідає світовій та активно підтримується на державному рівні – реформування багатьох галузей економіки ґрунтується на використанні сучасних цифрових технологій. Проте збільшення операцій з ІТ-продукцією показало наявність проблемних питань, які супроводжують ці операції. Адже робота ІТ-компаній залежить і від багатьох складових бізнесу, зокрема бухгалтерського обліку, кадрів, маркетингу [9, с. 307]. Калькулювання собівартості є важливим елементом методу бухгалтерського обліку, інструментом створення обліково-аналітичного забезпечення управління, що визначає важливість подальшого розвитку його методології й методики.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідженнями проблематики управління витратами на підприємстві займалися такі відомі економісти: П. Атамас, Ф. Бутинець, С. Брю, К. Друри, Р. Коуз, К. Макконелл, Е. Хайнек, Г. Фандель, І. Бланк, Г. Козаченко, Ю. Погорелов, Г. Кірейцев. Теоретичні аспекти надання ІТ-послуг, зокрема їх поняття, особливості та види, розглядалися в працях А. Голидзьбіної, Н. Язвінської, Г. Лоскоріх, З. Мацук, Н. Полякової, В. Полякова, А. Обухової та інших. Однак аналіз наукової літератури свідчить про недостатнє опрацювання як теоретичних основ, так і методичних засад калькулювання ІТ-продуктів і послуг.

Відсутність теоретичного обґрунтування та комплексної методики калькулювання ІТ-послуг в умовах форсованого розвитку ІТ-галузі зумовили актуальність дослідження та визначили його основну мету й завдання.

**Метою дослідження** є обґрунтування теоретичних засад і методики калькулювання ІТ-послуг.

**Постановка завдання.** Для досягнення поставленої мети визначено такі наукові завдання: з'ясувати сутність ІТ-послуг, надати критичну оцінку стану нормативного регулювання калькулювання собівартості послуг, визначити специфічні особливості ІТ-послуг і технології їх надання як основних факторів впливу на теоретичні основи та

методику проектного калькулювання, ідентифікувати склад витрат, специфіку об'єктів обліку витрат, калькулювання й калькуляційних одиниць, запропонувати підхід до розподілу непрямих витрат для їх включення в собівартість ІТ-продуктів і послуг.

Для вирішення поставлених завдань використано такі методи: аналіз, синтез, узагальнення, дедукція, індукція, аналогія, системний підхід.

**Виклад основного матеріалу.** Діяльність підприємств у сфері інформаційних технологій охоплює такі її види, як розроблення програмного забезпечення та сервісів на його основі, надання ІТ-послуг, розроблення програмно-апаратних комплексів. Сучасний ринок ІТ-послуг характеризується високою динамічністю великими обсягами та структурною різноманітністю. На даному етапі економічного розвитку відсутня однаковість серед науковців щодо трактування поняття «ІТ-послуга», проте є дослідження щодо даного питання.

Окремі науковці визначають ІТ-послуги через розкриття їх складових. А. Чарнецький (А. Czarneski) визначає даний об'єкт як послугу, що надається постачальником ІТ-послуг, яка складається з комбінації інформаційних технологій, людей і процесів. ІТ-сервіс, орієнтований на клієнта, безпосередньо підтримує бізнес-процеси одного або кількох клієнтів, і цільовий рівень надання послуг має бути визначений в угоді про рівень обслуговування [10]. Таке визначення характеризує процес надання таких послуг без визначення відмінностей з іншими об'єктами. Голидзьбіна А. В. та Язвінська Н. В. взаємодію між замовником та виконавцем представляють як ІТ-послугу: «В процесі надання цієї ІТ-послуги відбувається взаємодія нематеріальних активів (інформації) замовника та виконавця, що призводить до процесу перетворення та формування ІТ-продукту».

В цілому описуючи ІТ-послуги, науковці та практики вдаються до її структуризації та вказують, що вона складається з поєднання людей, процесів і технологій. Існує ціла низка класифікацій ІТ-послуг: одні з них намагаються врахувати технологічний опис виду робіт, інші – сегментацію ринку. Незважаючи на таку різноманітність, є ряд послуг, без яких, як правило, не обходиться розроблення ІТ-продукту. Такими послугами є: послуги з тестування програмного забезпечення; ІТ-аутсорсинг; системна інтеграція; консалтинг у сфері побудови інформаційних систем; підтримання та впровадження інформаційних систем; навчання та тренінги для персоналу, який буде користуватися програмними продуктами [6, с. 116]. Отже, послуги найчастіше виконуються на замовлення покупця й враховують його індивідуальні запити та уподобання, не можуть бути вироблені про запас і споживаються практично в момент виробництва.

Надавачі послуг мають формувати їхню собівартість. Ця вимога чітко прописана в П(С)БО 16 «Витрати» [7]. Собівартість робіт, послуг – це вартісний вираз витрат підприємства, понесених для надання послуг (сировина, матеріали, паливо, енергія, амортизація основних засобів, інвентаря, зарплата працівників, що безпосередньо задіяні в наданні послуг, інші витрати на надання послуг). Зважаючи на специфіку та характер надання послуг, цілком логічно видається необхідність нормативного регулювання методики калькулювання їх собівартості. Оцінювання діючого нормативного поля калькулювання собівартості послуг дозволила зробити кілька висновків.

По-перше, основу методології калькулювання послуг складає П(С)БО 16 «Витрати», в якому чітко визначено номенклатуру і склад статей витрат, які формують виробничу собівартість продукції (робіт, послуг) і методику розподілу та включення непрямих витрат до її складу.

По-друге, нормативну базу калькулювання собівартості послуг формують галузеві методичні рекомендації, розроблені для транспортних та деяких видів житлово-комунальних послуг, які відрізняються матеріальністю й інфраструктурним характером, а також для нематеріальних послуг, які надаються суб'єктами державного сектора управління

(архівні, соціальні, адміністративні). Щодо методики розрахунку собівартості інших нематеріальних послуг (інформаційних, консультаційних, аутсорсингових, у сфері телекомунікації та Інтернет-комерції), то відсутні будь-які рекомендації щодо її визначення.

По-третє, традиційно дискусійним питанням методики калькулювання собівартості є розподіл загально-виробничих витрат. Як зазначає О. В. Чумак [8, с. 43], «на сьогодні погляди вчених і практиків щодо необхідності розподілу загально-виробничих витрат розділилися, одні вважають це необхідною умовою, інші – загромодженням облікового процесу без наявності ефекту. Для підприємств сфери послуг це питання набуває ще більшої проблематичності, бо в цій сфері досить складно реалізувати методику розподілу загально-виробничих витрат, встановлену П(С)БО 16, а саме: визначити базу розподілу; нормальну потужність підприємства; загальну величину загально-виробничих витрат, зокрема їх змінної й постійної частини; розрахувати норматив змінних і постійних загально-виробничих витрат та при невиконанні плану розподілити загально-виробничі витрати між собівартістю випущених і реалізованих послуг» [8, с. 87–88]. Погоджуючись у цілому з точкою зору автора, не можемо підтримати його твердження щодо необхідності розподілу загально-виробничих витрат між собівартістю випущених і реалізованих послуг, адже їх особливістю є те, що послуги надаються на замовлення й реалізуються безпосередньо в момент їх надання.

По-четверте, «спірним і дискусійним був і залишається конкретний вибір способів розподілу, кращих у даних конкретних умовах. Для вирішення цього завдання в сучасній системі бухгалтерського обліку використовують два типи систем розподілу витрат: традиційну (системи позамовного, попроцесного (попередільного) калькулювання, «стандарт-кост» тощо) і функціональну (поопераційну) [8, с. 88]. Проте жодних методичних рекомендацій щодо їх адаптації до сфери послуг не розроблено.

Як наслідок, відсутність галузевих методичних рекомендацій з калькулювання собівартості нематеріальних послуг призводить до «проблематичності накопичення загально-виробничих витрат у процесі виконання послуг, нечіткого розмежування різного роду витрат, недоцільного вибору бази розподілу, необґрунтованої методики розподілу, і як результат – недостовірного визначення собівартості окремих видів послуг, обмеженості облікової інформації, необхідної для управління підприємства» [8, с. 89]. В повній мірі наведене твердження відноситься до проблематики калькулювання собівартості ІТ-послуг. Отже, можемо констатувати, що недостатність нормативного регулювання та брак теоретичних досліджень вибору організаційно-методичної моделі калькулювання собівартості інформаційних продуктів і послуг, на практиці спонукають до адаптації загальної методології калькулювання без урахування особливостей технології надання ІТ-послуг (виробництва ІТ-продуктів), що знижує достовірність калькуляційних розрахунків і не сприяє прийняттю ефективних управлінських рішень.

Для подолання виявлених недоліків слід розвинути теоретичні засади й методику калькулювання ІТ-послуг, а саме: дослідити особливості інформаційних послуг, технології їх надання та визначити їх вплив на організацію й методику обліку виробничих витрат і порядок калькуляційних розрахунків.

Вивчення наукових праць із проблематики дослідження дозволило нам констатувати, що ІТ-послугам притаманні суттєві відмінності й систематизувати їх:

- клієнтоорієнтований характер;
- висока технологічність та складність ІТ-послуг, яка залежить від багатьох чинників (специфіка діяльності споживача, кількість та характер взаємодії учасників процесу надання ІТ-послуги та ін.);
- складність забезпечення якості ІТ-продукту, бо виявити й усунути недоліки набагато складніше, ніж в інших галузях виробництва;
- складність оцінювання споживачами корисності ІТ-послуг унаслідок її

нематеріального характеру не тільки до отримання ІТ-послуги, але й протягом часу після цього;

- наявність необхідних знань ІТ-технологій у споживачів для того, щоб чітко сформулювати вимоги до їх якості та ефективного використання [4, с. 3–7].

Особливими є й технологія та організація виробництва ІТ-послуг:

1. Процес надання ІТ-послуги є багатоетапним і найчастіше включає такі бізнес-процеси: підготовка, переговори, проектування, створення, впровадження, підтримання [4, с. 3].

2. Найчастіше Інтернет-послуги замовляють у комплексі, тобто за характером вони є так званими послугами-комплементами. Так, послуга зі створення web-сайту опосередковано впливає на інші послуги, для просування web-сайту необхідні послуг із SEO-оптимізації, для підвищення ефективності якої, в свою чергу, необхідні маркетингові web-дослідження.

3. Процес надання ІТ-послуги або процес розроблення ІТ-продукту є творчим, але, в свою чергу, потребує системного підходу, щоб направляти процеси, необхідні для отримання нового продукту на ринку та задовольнити потреби споживача [4, с. 4].

4. Процеси технічного підтримання та обслуговування ІТ-продуктів проводяться безупинно з метою не тільки підтримання, а й поліпшення досягнутих результатів.

5. Виробництво ІТ-продуктів і послуг передбачає тісну взаємодію споживачів і виконавців, причому сучасні інформаційні технології передбачають можливість віддаленої взаємодії споживача з ІТ-компанією (за допомогою телефону, Скайпу, електронної пошти) [4, с. 4].

6. Створення інформаційних продуктів – складний процес, який потребує не тільки творчих, але й аналітичних здібностей від виконавців, а також належної організації управління в компанії.

7. Нерозривність ІТ-продукту від його супроводу до створення закінченого ІТ-продукту, під яким розуміють результат надання ІТ-послуги, який пройшов процес перетворення від формування технічного завдання до впровадження замовником та подальшого супроводу (обслуговування) виконавцем [4, с. 4].

8. Використання проектного підходу в практиці управління ІТ-компаніями. Як і будь-якому іншому ІТ-проекту властиві такі загальні характеристики (рис. 1).

Однак зважаючи на цільове спрямування, науковці виділяють ряд особливостей ІТ-проектів: нестандартний життєвий цикл, який може включати тестовий, гарантійний та післягарантійний етапи розроблення; необхідність чіткого визначення на етапі ініціації вимог до ІТ-проекту; необхідність оперативного внесення змін на етапі тестування, внаслідок чого відбувається зрив запланованих термінів, комплексність, складність, масштабність і різноманітність ІТ-проектів, що є наслідком їх інноваційного характеру [3, с. 74].

Вважаємо, що встановлені особливості суттєво впливають на організацію й методику обліку витрат на надання ІТ-послуг (табл. 1).

**Таблиця 1.** Вплив характеру й технології надання ІТ-послуг на організацію й методику обліку витрат

Особливість ІТ-послуг	Вплив на організацію обліку витрат
1	2
Клієнтоорієнтованість	Організація аналітичного обліку виробничих витрат за замовниками та калькулювання кожного замовлення
Організація виконання робіт за ІТ-проектами	Організація аналітичного обліку витрат в розрізі ІТ-проектів у зв'язку з тим, що для одного замовника може надаватися комплекс послуг, наприклад щодо розроблення сайту та його просування
	Організація обліку виробничих витрат за етапами процесу надання ІТ-послуг (бізнес-процесами)

1	2
Комплементарний характер Інтернет-послуг	Необхідність розподілу загальних витрат на надання послуг-комплементів між ними
Унікальний характер ІТ-проектів, які мають інноваційний характер	Пріоритетність витрат на оплату праці в складі собівартості виконаних робіт і наданих послуг Незначна частка матеріальних витрат у складі собівартості ІТ-послуг визначає періодичність та глибину їх контролю Недоцільність використання функціональної (операційної) системи розподілу непрямих виробничих витрат
Колективний характер виконання ІТ-проектів з надання інформаційних послуг	Над кожним ІТ-проектом працює команда спеціалістів: контент-менеджер, SEO-менеджер, програміст, web-розробник, web-дизайнер, що зумовлює необхідність розроблення досконалих систем оплати їх праці та розподілу витрат між виконавцями проекту Витрати на оплату праці програмістів є пріоритетними в складі змінних витрат, що зумовлює доцільність їх обрання в якості єдиної бази розподілу непрямих виробничих витрат
Різний за тривалістю характер виготовлення ІТ-продуктів і послуг	Довготривалий характер послуг, необхідність супроводження та подальшого обслуговування програмних продуктів визначає необхідність розподілу витрат між звітними періодами та визнання їх частки, яка відноситься до звітного періоду

Джерело: авторська розробка.



Рисунок 1. Характерні особливості проектів

Джерело: [1].

Аналіз наведених особливостей дозволив зробити висновок, що найбільш адекватним характеру ІТ-послуг та особливостям технології їх надання, є позамовний (проектний) метод обліку із деталізацією виробничих витрат за замовниками, ІТ-проектами та видами інформаційних послуг.

Науково-обґрунтована методика калькулювання собівартості ІТ-послуг потребує чіткого визначення об'єктів обліку витрат, об'єктів калькулювання й калькуляційних одиниць. Згідно з класичними канонами вибір об'єктів обліку й калькулювання зумовлюється: особливостями технологічного процесу виробництва, характером продукції, особливостями організаційної структури підприємства, цілями калькулювання та ін. Для врахування особливостей надання ІТ-послуг пропонуємо такі співвідношення об'єктів обліку витрат і об'єктів калькулювання:

- для комплементарних послуг – об'єктом обліку витрат слід вважати замовлення (ІТ-проект), а об'єктом калькулювання – види інформаційних послуг;
- для одиничних послуг – об'єкти обліку витрат і калькулювання слід вважати тотожними, що відповідає традиційному підходу позамовного калькулювання.

Не менш важливим етапом при здійсненні калькулювання ІТ-послуг є визначення калькуляційних одиниць, які є вимірниками об'єкта калькулювання. Згідно з теорією управлінського обліку вибір калькуляційної одиниці залежить від специфічних особливостей активів, широти їх номенклатури, величини одиниці натурального виміру [2, с. 60]. Враховуючи характер ІТ-послуг і технології їх надання, пропонуємо диференціювати калькуляційні одиниці залежно від виду ІТ-послуг (табл. 2).

**Таблиця 2.** Калькуляційні одиниці програмних продуктів і ІТ-послуг (авторська розробка)

Вид послуг	Об'єкт калькулювання	Калькуляційна одиниця
Розроблення та створення web-сайту	Web-сайт	Web-сторінка, база даних
Інформаційне й технічне обслуговування	Послуги за договорами	1 година (місяць) послуг
Налаштування, програмне забезпечення	Послуги за договорами	1 людино-година
Розроблення програмного забезпечення	Програма	1 людино-година (тиждень, місяць)
Розроблення мобільних додатків	послуги за договорами	1 людино-година

Джерело: авторська розробка.

Процес калькулювання ІТ-послуг безпосередньо пов'язаний з обліком виробничих витрат, тому слід чітко визначити їх склад. Для вирішення цього завдання ми врахували вимоги П(С)БО 16 «Витрати» та технологічні особливості надання ІТ-послуг (табл. 3).

**Таблиця 3.** Склад статей витрат на виконання ІТ-проектів\*

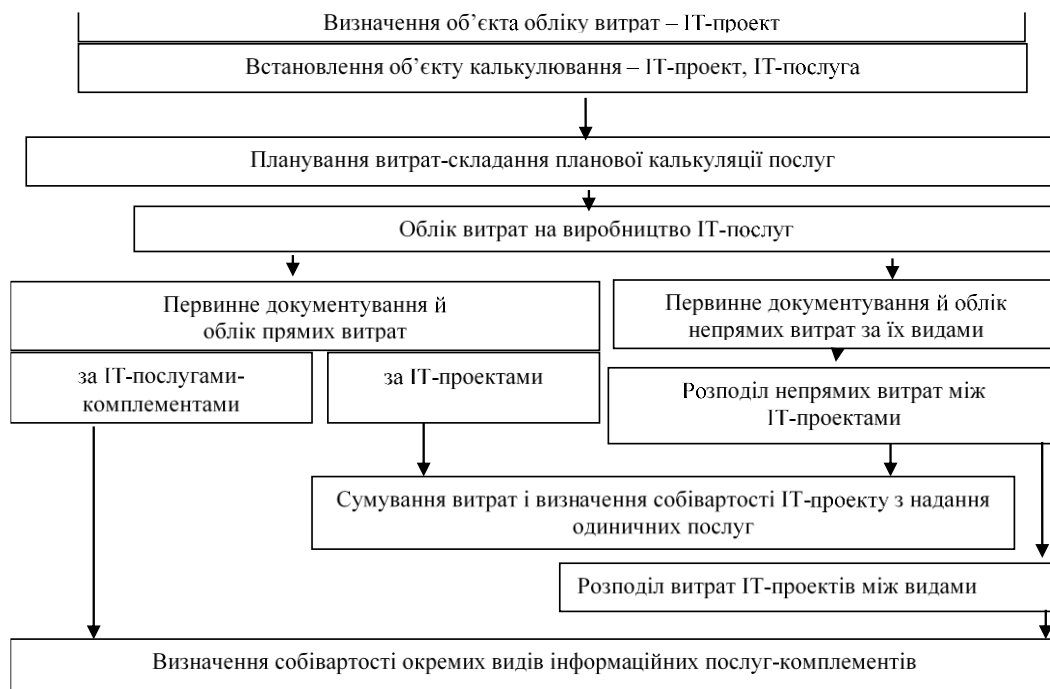
Стаття витрат	Склад
1	2
Прямі матеріальні витрати	Витратні матеріали та комплектуючі вироби. До останніх відносять: робочі станції (Intel Pentium, ASUS P5QPL-AM, DDR2 Hynix, GeForce 8500GT, SAMSUNG 18,5), маршрутизатори D-Link DES-3010FL, комутатор D-Link DES-1018DG, сервер Team Server 5500A, принтер CANON PIXMA iP1900, лінії зв'язку UTP Категорії 5e та ін.
Прямі витрати на оплату праці	Заробітна плата за тарифами, надбавками і преміями програмістів, проект-менеджерів, менеджерів з продажу, акаунт-менеджерів, краунд-менеджерів, копірайтерів, а також додаткові виплати, передбачені КзПП, відрахування на соціальні заходи від основної й додаткової заробітної плати

1	2
Загальновиробничі витрати	Основна й додаткова заробітна плата керівників відділів підприємства, відрахування на соціальні заходи від їх заробітної плати, зношення спеціального обладнання, вартість послуг зі сторони (придбання «посилань», які забезпечують просування web-сайтів замовників у топі), витрати електроенергії, вартість дисків, картриджів, паперу для роздрукування, оплата службових відряджень, консультаційно-інформаційні витрати, ремонт і технічне обслуговування інших основних засобів, окрім ПК, витрати на утримання та експлуатацію устаткування, оренда приміщення тощо
*Зважаючи на незначну величину інших прямих витрат, вважаємо недоцільним їх виділення в якості самостійної статті витрат, як це передбачено П(С)БО 16 «Витрати»	

Джерело: авторська розробка.

Використання на практиці наведеного складу та групування виробничих витрат відповідає чинній нормативній базі, враховує особливості технології й організації надання ІТ-послуг і сприятиме упорядкуванню обліку витрат і калькулювання собівартості.

Важливим питанням методики калькулювання ІТ-послуг є порядок розподілу непрямих виробничих витрат, адже застосування різних баз розподілу призводить до викривлення результатів калькуляційних розрахунків і прийняття неефективних управлінських рішень. Враховуючи несуттєву величину непрямих витрат на надання інформаційних послуг, пропонуємо традиційний підхід до їх розподілу із використанням єдиної бази – часу роботи програмістів. Цей вибір ґрунтується на авторській гіпотезі, що складніші унікальні ІТ-проекти потребують більшого обсягу роботи всієї команди проекту: проект-менеджерів, менеджерів з продажу, акаунт-менеджерів, краунд-менеджерів, копірайтерів, проте з високим рівнем вірогідності найбільш пропорційними за рівнем складності є витрати часу роботи програмістів. Узагальнюючи проведені дослідження, пропонуємо проведення калькуляційних розрахунків ІТ-послуг у наступній послідовності (рис. 2).



**Рисунок 2.** Порядок обліку витрат за ІТ-проектами та калькулювання собівартості ІТ-послуг

Джерело: авторська розробка.



**Висновки.** Достовірне визначення собівартості продукції (робіт, послуг) в умовах ринкової економіки не втрачає актуальності і є досить складним науковим завданням.

Методичні питання калькулювання собівартості ІТ-послуг вирішуються залежно від особливостей технології й організації виробництва за позамовним (проектним) методом і вимагають комплексного підходу щодо уточнення об'єктів обліку витрат, вибору об'єктів калькулювання і калькуляційних одиниць, групування виробничих витрат за статтями, обґрунтування методу обліку витрат, вибору порядку розподілу непрямих витрат і їх включення у собівартості ІТ-послуг.

Вирішення наведених завдань на основі принципів комплексності й системності дозволило розвинути теоретичні основи калькулювання та обґрунтувати складові організаційно-методичної моделі проектного калькулювання ІТ-послуг. Її практичне застосування забезпечить повноту включення витрат до собівартості ІТ-послуг, достовірність калькуляційних розрахунків, підвищення якості прийняття управлінських рішень.

**Conclusions.** Thus, the reliable determination of the cost price of products (works, services) in the conditions of a market economy does not lose its relevance and is a rather difficult scientific task.

Methodological issues of calculating the cost of IT services are solved depending on the features of the technology and the organization of production according to the out-of-order (project) method and require a comprehensive approach to specifying cost accounting objects, choosing calculation objects and calculation units, grouping production costs by articles, justifying the method cost accounting, choosing the order of distribution of indirect costs and their inclusion in the cost of IT services.

Solving the above problems based on the principles of complexity and systematicity made it possible to develop the theoretical foundations of costing and substantiate the components of the organizational and methodological model of project costing of IT services. Its practical application will ensure the complete inclusion of costs in the cost of IT services, the reliability of costing calculations, and the improvement of the quality of management decision-making.

#### Список використаних джерел

1. Біляев С. С. Проектний підхід у підприємстві: сутність і специфічні ознаки. Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. 2016. № 3. С. 30–34.
2. Бойко С. В. Облік і калькулювання на промислових підприємствах: організація і методика: дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04. КНЕУ. Київ, 2005. 189 с.
3. Глушенко А. А. Особливості управління інноваційними проектами у сфері телекомунікацій та інформатизації. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2015. № 4 (14). С. 72–77.
4. Голид'біна А. В., Язвінська Н. В. Особливості сучасного ринку ІТ-послуг та специфіка просування на ньому. Економічний вісник НТУУ «КПІ». 2017. № 14. С. 291–298.
5. Звіт'2021 про стан ринку ІТ-послуг в Україні від Beetroot. 2021 URL: <https://itukraine.org.ua/report%E2%80%992021-on-the-state-of-the-it-services-market-in-ukraine-frombeetroot.html>. (дата звернення: 04.02.2023).
6. Лаговська О. А., Лоскоріх Г. Л. Класифікація ІТ-підприємств: обліковий аспект. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Вип. 1 (2). С. 115–119.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 04.02.2023).
8. Чумак О. В., Андрущенко І. С. Управління витратами в інформаційно-аналітичній системі підприємств ресторанного господарства: монографія: Харків: Видавець Іванченко І. С., 2016. 268 с.
9. Lagovska O., Loskorikh G., Stoika N. et al. Method of structuring business model and mathematical model of DSS of IT companies. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2020. № 2 (33). С. 306–313. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.206959>
10. Czarnecki A. Zarządzanie usługami IT. Case Studies w Informatyce. Publisher: Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku, 2015. URL: [https://www.researchgate.net/publication/300090183\\_Zarządzanie\\_uslugami\\_IT](https://www.researchgate.net/publication/300090183_Zarządzanie_uslugami_IT) (Last accessed: 04.02.2022).

**References**

1. Biliaiev S. S. (2016). Proektnyi pidkhid u pidpriemstvi: sutnist i spetsyfichni oznaky. [Project approach in the enterprise: essence and specific features]. *Derzhava ta rehiony. Ser. Ekonomika ta pidpriemnytstvo*. No. 3. P. 30–34. [In Ukrainian].
2. Boiko S. V. *Oblik i kalkuliuvannia na promyslovykh pidpriemstvakh: orhanizatsiia i metodyka: dys. ... kand. ekon. nauk: 08.06.04* [Accounting and costing at industrial enterprises: organization and methodology]. KNEU. Kyiv, 2005. 189 p. [In Ukrainian].
3. Hlushenkova A. A. Osoblyvosti upravlinnia innovatsiinymy proektamy u sferi telekomunikatsii ta informatyzatsii. [Peculiarities of managing innovative projects in the field of telecommunications and informatization]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*. 2015. No. 4 (14). P. 72–77. [In Ukrainian].
4. Golyd'bina A. V., Jazvins'ka N. V. (2017). Osoblyvosti suchasnogo rynku IT-poslug ta spetsyfika prosuvannja na n'omu. [Features of the modern market of IT services and the specifics of promotion on it]. *Ekonomichnyj visnyk NTUU "KPI"*. No. 14. P. 291–298. [In Ukrainian].
5. "Zvit'2021 pro stan rynku IT-poslug v Ukraini vid Beetroot", (2021). URL: [https://itukraine.org.ua/report %E2 %80%992021-on-the-state-of-the-it-services-market-in-ukraine-from-beetroot.html](https://itukraine.org.ua/report%E2%80%992021-on-the-state-of-the-it-services-market-in-ukraine-from-beetroot.html) (accessed: 4 February 2023).
6. Lahovska O. A., Loskorikh H. L. (2019). Klasyfikatsiia IT-pidpriemstv: oblikovyi aspekt. [Classification of IT enterprises: accounting aspect]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*. Vyp. 1 (2). P. 115–119. [In Ukrainian].
7. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 16 "Vytraty": [National Accounting Standard 16 "Costs"]. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31.12.1999 r. № 318. Data onovlennia: 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (accessed: 4 February 2023).
8. Chumak O. V., Andriushchenko I. S. (2016). *Upravlinnia vytratamy v informatsiino-analitychnii systemi pidpriemstv restorannoho hospodarstva: monohrafiia* [Cost management in the information and analytical system of restaurant enterprises: monograph]. Kharkiv: Vydavets Ivanchenko I. S. [In Ukrainian].
9. Lagovska O., Loskorikh G., Stoika N. et al. (2020) "Method of structuring business model and mathematical model of DSS of IT companies", *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. No. 2 (33). P. 306–313. [In Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcftp.v2i33.206959>
10. Czarniecki A. *Zarządzanie usługami IT. Case Studies w Informatyce*. Publisher: Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku, 2015. URL: [https://www.researchgate.net/publication/300090183\\_Zarzadzanie\\_uslugami\\_IT](https://www.researchgate.net/publication/300090183_Zarzadzanie_uslugami_IT) (accessed: 4 February 2023). [In Poland].